

VON-INFORMATIE

VON-INFORMATIE

VON-INFORMATIE

We weten van geen ophouden.

Hieronder lees je het verslag van stroom 2 : School-Buurt-Maatschappij
Herfstconferentie - Drongen - oktober 1976

Van de vier conferentie-stromen was deze stroom wellicht de meest vage. Inderdaad, je kan er alle kanten mee uit. Bovendien is de problematiek die door de titel gesuggereerd wordt niet zo onmiddellijk in verband te brengen met taal en taalleraren. Hoewel, reeds.

Wie deelnemers waren en waarom ze naar Drongen kwamen.

Uiteindelijk hebben 18 deelnemers deze stroom bevaren.

Een vijftal studenten (pedagogische akademie meestal), drie maatschappelijke werksters en werkers, drie leraren basisschool (waarvan één moraliste) en een zes à zeven leraren secundaire school (waarvan één godsdienstlerares). Een vrij heterogeen groepje dus, met toch zekere gemeenschappelijke verwachtingen. De meeste deelnemers drukten nl. hun ongenoegen uit t.o.v. de hedendaagse school (hun school) en kwamen steun zoeken in hun vernieuwingspogingen.

Zonder de juiste verwachtingen en achtergronden in dit verslag (achteraf) te willen manipuleren, kan je wel stellen dat de meeste stroom-2-deelnemers aan het zoeken zijn naar andere verhoudingen tussen leraren en leerlingen, tussen school en ouders, tussen leraren en directie, enz.

Het interactieprobleem (en vaak het gebrek aan interactie) stond in hun verwachtingen wel centraal.

Wat we gingen doen.

Hoewel het steeds gewaagd is op voorhand een program op te stellen, was dit ongeveer wat we ons hadden voorgenomen te doen :

zaterdag voor : voorstelling (aan elkaar)
                   communicatie-oefening
           na : inventariseren van eigen ervaringen ivm titel-
                   problematiek
                   veralgemening
           avond : uitwerken leerpakketjes in functie van idealer
                   benadering van de titelproblematiek
                   evaluatie

zondag voor : bezoek buurtschool te Gent
                   informatie gelijkaardige initiatieven in binnen-
                   en buitenland (dia's en films)
           na : strategie van verandering
                   evaluatie weekend

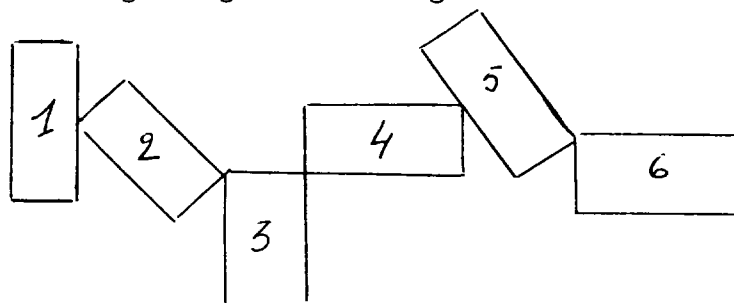
Wat het uiteindelijk geworden is.

Communicatie-oefening

Bij wijze van opwarmingsoefening hebben we wat gespeeld met communicatie. Een uiterst onschuldig spelletje dat soms wel lukt, maar het hier niet te best deed.

Het spel bestaat erin dat één deelnemer (de zender) een boodschap doorstuurt naar een tiental ontvangers. Zender en ontvangers zitten met de rug naar mekaar. De ontvangers mogen niets zeggen, niet luidop reageren, geen vragen stellen. Alleen de zender mag spreken. De overige deelnemers kunnen als observatoren fungeren.

De zender ontvangt volgende tekening :

Het is de bedoeling dat hij via verbale, en uitsluitend via verbale instructies de ontvangers deze tekening laat tekenen op een blad papier. Men kan deze oefening herhalen met de variante dat de ontvangers wel uitleg kunnen vragen, bijkomende informatie kunnen bekomen, enz.

De bedoeling hiervan is te ervaren hoe moeilijk het is te communiceren als er geen interactie tussen de communicatoren mogelijk is, en hoeveel makkelijker het wordt als deze er wel is.

Zoals gezegd werd deze doelstelling niet tenvolle bereikt, omdat het spel door de deelnemers als te simpel werd beschouwd (misschien kwam dat omdat Jos B. -de zender- ongelooflijk goed was.)

Inventarisatie eigen ervaring

In een drietal groepjes (3 x 6) werd 's namiddags gepoogd eigen ervaringen, eigen belevenissen, zelf meegemaakte anecdoten, etc. ivm de problematiek te inventariseren.

De bedoeling was in een plenum-vergadering achteraf deze feitjes te ordenen en te veralgemenen, om alzo een profiel van een ideale school te schetsen.

De opdracht luidde als volgt :

"Inventariseer hier typische voorbeelden van goede aansluiting tussen onderwijs en maatschappij : a. in de klas / b. in de school
Inventariseer hier voorbeelden van ronduit slechte aansluiting tussen onderwijs en maatschappij : a. in de klas / b. in de school."

Rond deze in nogal dubbelzinnige termen gestelde opdracht zelf rezen (zoals het taalleraren trouwens past) nogal wat vragen. Wat is immers een "goede aansluiting" ? Is een slechte aansluiting school-maatschappij in ons huidig schoolsysteem niet te verkiezen ? Uiteindelijk kwamen de groepen dan toch tot een veralgemening van hun ervaringen.

Volgende waarden werden als positief beschouwd in en voor de school :

- samenwerking
- vrijheid
- emancipatie-ontvoogding
- verantwoordelijkheid
- nadenken - algemene vorming
- (zelf) activiteit
- eerlijkheid
- initiatief
- ervaringsgerichtheid

Volgende kenmerken werden als negatief beschouwd in en voor de school :

- rigiditeit
- macht, dwang
- routine
- onmondigheid
- prestatiegerichtheid
- individualisme
- specifiek-vaktechnische vorming
- vakkensplitsing
- passiviteit
- isolering
- norm-bestendigend

Uitwerken leerpakketten

Na het eten werd de groep in 3 subgroepjes opgesplitst : één groep basisschool en twee groepjes secundaire school.

De groepen kregen volgende opdracht :

Stel met de groep een ideaal leerpakket samen dat aan volgende minimum-eisen voldoet :

1. Bepaal de doelstellingen voor het pakket. Omschrijf zeer concreet wat je met dit pakket bij de leerlingen wil bereiken.
2. Kies teksten, materiaal e.d. of stel zelf teksten op.
3. Bepaal concreet hoe je gedurende de lessen te werk zal gaan.
4. Omschrijf hoe en wat je gaat evalueren.
5. Dit pakket loopt over drie lesuren.

De bedoeling van deze oefening was duidelijk te maken dat het leerplan niet per se beknopt hoeft te werken en ook de participanten op zeer rudimentaire wijze enkele basisvaardigheden van curriculumontwikkeling te laten uitproberen.

De groep basisschool bv. werkte rond het thema "Reclame"

Door middel van dit project wou de groep volgende doelstellingen benadrukken : de ll. bewust laten worden van de reclame en van de invloed ervan, reclame alsdusdanig leren herkennen, een kritische houding t.o.v. de reclame bevorderen, ll. leren bewuster en kritischer kiezen en tenslotte de ll. helpen in het zoeken naar alternatieven.

De uitwerking zagen zij verlopen in twee grote stadia :

- het verzamelen van informatie : wandeling in de stad (borden tellen); reclame op T.V. en radio, tijdschriften verzamelen (reclame teksten uitscheuren), ev. dia's maken van reclame en / of klankmontage van reclame teksten op radio en T.V.
- het analyseren van deze informatie : rond de vraag : "wat heb je nodig om gelukkig te zijn" zouden de kinderen de strikt minimale levensmiddelen kunnen opzoeken en het overbodige triëren. Alzo zou het verschil tussen overbodige reclame en nuttige reclame kunnen ervaren worden.

Folders en reclameteksten zouden inhoudelijk kunnen beoordeeld worden aan de hand van vragen als : wat zegt deze tekst, hoe zegt deze tekst iets, wat is er overbodig, wat kan je ervan controleren ?

Grote collages van overbodige en nuttige reclame zouden kunnen gemaakt worden (groepswork). Een klasseggesprek zou de verwerking hiervan kunnen afronden.

Tot slot zou de opdracht gegeven worden zelf een reclamefolder op te stellen. Dit zou kunnen gepaard gaan met het dramatiseren van een verkoopscène.

Bezoek aan de buurtschool "de Buurt"

's Zondags zijn we op bezoek geweest in de alternatieve kleuterschool De Buurt, Sleepstraat 103, 9000 Gent (091/ 230266).

De bedoeling van dit bezoek was te illustreren dat het in de school-maatschappijproblematiek ook anders kan, dat er toch nog lieden zijn (naast de Buurt bestaan in Vlaanderen nog een drietal gelijkaardige experimenten) die zich niet neerleggen bij de bestaande mistoestanden.

Dit schooltje is gesitueerd in een arbeidersbuurt (Acec-fabrieken), omdat kinderen uit arbeidersgezinnen de minste en de slechtste school-kansen hebben (vooral omwille van hun taalachterstand.)

Uit de bekendmakingsbrochure van De Buurt volgt verderop een aparte tekst.

Terug in Drongen hebben we nog wat dia's bekeken die gelijkaardige alternatieve scholen illustreren : Summerhill, Decroly-school, Freinet-school en free schools.

Slotbespreking

In feite was deze slotbespreking verward. We vervielen in een euvel dat we tot dan toe hadden kunnen vermijden : een beetje steriel geklets over vage ideologische problemen ivm. schoolinnovatie. Daarom hierover geen verslag.

Uit de slotevaluatie bleek echter wel dat de meeste deelnemers ervaren hadden dat ze in hun vernieuwingswil en -pogingen niet alleen stonden, dat het ondanks alles nog anders kan in de school.

Literatuur

Wie verder nog in deze problematiek geïnteresseerd is, kan terecht in volgende werken :

ADORNO, T.W.	Opvoeding tot mondigheid. Antwerpen, Het Spectrum, 1971
BUCKMAN, P.	Het onderwijs is ook niet alles. Baarn, Het Wereldvenster, 1973
DASBERG, L.	Grootbrengen door kleinhouden. Meppel, Boom, 1975
DENNISON, G.	Een school is geen gebouw. Amsterdam, Paris-Manteau, 1972
FREIRE, P.	Pedagogie van de onderdrukten. Baarn, In den Toren, 1973
GRANDIA, J.H.N.	Kind, school en sociaal milieu. Baarn, Bosch & Keunig, 1971
ILLICH, I.	Ontscholing van de maatschappij. Baarn, Het Wereldvenster, 1972
LAGERWEY, N.A.J.	Het beoordelen van schoolboeken. Groningen, Wolters-Noordhoff, 1973 (didactische analyse, 3b)
MATTHIJSEN, M.A.J.M.	Klasse-onderwijs, Sociologie van het onderwijs. Deventer, Van Loghum Slaterus, 1972
NEILL, A.S.	Summerhill. Theorie en praktijk van de anti-autoritaire opvoeding. Utrecht, Bijleveld, 1972
PETERS, JJ.	Ouders op school. Groningen, Wolters-Noordhoff, 1974, (didactische analyse 3b)
REIMER, E.	School is dood. Meppel, Boom, 1973
ROGERS, C.	Leren in vrijheid. Haarlem, De Toorts, 1971
RUTTEN, R.	Projectwerk in Bokrijk. Antwerpen, Standaard, 1973
VAN CALCAR, C. e.a.	Onderwijs aan (arbeiders)kinderen. School, buurt en maatschappij. Groningen, Wolters-Noordhoff, 1975, (didactische analyse 3b)
VAN HEEK, F. e.a.	Het verborgen talent. Milieu, schoolkeuze en schoolgeschiktheid. Meppel, Boom, 1968
Freire, P.	Culturele actie voor vrijheid. Baarn, In den Toren, 1973

DE BUURT te GENT

Totaalopzet

Vanuit deze mens- en maatschappijvisie hebben we een project opgezet, waarin drie elementen nauw met elkaar verbonden zijn : een school, een clubhuis, een buurtwerk. Langs deze weg willen we een bijdrage leveren tot het realiseren van ons mens- en maatschappijbeeld.

A. School

De ideeën die hier volgen worden voortdurend doorgedacht en uitgewerkt door een werkgroep rond de school en ze evolueren.

Op 1 september 1976 wordt in de Sleepstraat 103 te Gent gestart met een nieuwe school.

Met deze school willen we - uiteraard - bereiken wat ook andere scholen willen : dat kinderen kunnen lezen, schrijven en rekenen, en dat ze voldoende kennen en kunnen om hun studies verder te zetten na de lagere school.

Daarnaast willen we echter proberen de school zo open mogelijk te maken : dat betekent dat het onderwijs er voortdurend gericht is op de werkelijkheid buiten de school, op de omgeving, op wat er buiten gebeurt en te beleven valt, op problemen die er zijn, op hoe alles in elkaar zit, ... De kinderen zullen er de kans krijgen zoveel mogelijk in aanraking te komen met alles wat er rondom hen gebeurt, en daar over wordt er dan 'geleerd'. Daarom worden er zo weinig mogelijk afzonderlijke vakken gegeven, maar verloopt het onderwijs in 'projecten': dit zijn thema's die telkens weer voor een tijdlang worden onderzocht en besproken, en vooral : waarrond actief wordt gewerkt.

Allerlei thema's zullen in projecten worden aangepakt, afhankelijk van de leeftijd en de belangstelling van de kinderen : thuis, buurt, dorp, school, voeding, kleding, woning, elektriciteit, rivier, verwarming, wegen en verkeer, armoede, verkiezingen, arbeid, bedrijf, beroepen, leger, andere landen, oorlog en vrede, godsdiensten, natuur,...

Naaste deze projecten kan ook telkens weer tijd worden besteed aan toevallige gebeurtenissen, die de aandacht van de kinderen trekken (gebeurtenissen thuis, in de buurt, ...).

Met deze wijze van werken willen we bereiken dat de kinderen een open belangstelling krijgen voor wat rondom hen gebeurt. We willen hen zelfstandig laten werken. Veel zal verlopen in kleine groepjes, waarbij samenwerking belangrijker is dan proberen de eerste en de beste te zijn: leren rekening houden met anderen, ook als ze minder kennen of kunnen dan je zelf kunt. Als rond een bepaald thema wordt gewerkt, heeft men telkens anderen nodig. Al werkend met elkaar, kunnen kinderen leren elkaar te aanvaarden, te waarderen, conflicten en ruzies zelf op te lossen, enz... De school zal niet bestaan uit zes klassen van telkens één leeftijdsgroep. De kinderen worden gegroepeerd in 'leefgroepen' : d.w.z. de kinderen van ± 3 tot ± 6 jaar zitten in één leefgroep bijeen, de kinderen van ± 6 tot ± 9 jaar in een tweede leefgroep, en de kinderen van ± 9 tot ± 12 jaar in een derde.

Telkens bestaat zo'n groep uit een 20-tal kinderen. Dit willen we doen omdat er dan een natuurlijker leefsituatie ontstaat, waarbij oudere en jongere kinderen met elkaar samenleven, net zoals thuis en op straat. Op deze wijze kunnen ze van elkaar leren, worden jongere door oudere gestimuleerd, leren oudere verantwoordelijkheid dragen, enz... Elk kind maakt zo de ervaring mee van één jaar de jongste te zijn, één jaar middenin en één jaar de oudste.

Elk jaar gaat $\frac{1}{3}$ van de groep naar de volgende leefgroep, en komt $\frac{1}{3}$ kinderen nieuw bij.

Voor het leren lezen, schrijven en rekenen, gaan de kinderen, die evenver gevorderd zijn telkens in kleinere groepen bijeen zitten : zo kan elk kind volgens zijn eigen mogelijkheden vooruit gaan.

De leefgroepen bieden daarbij het voordeel dat geen enkel kind ooit moet 'blijven zitten' : oudere kinderen, die bv. met lezen wat meer moeite hebben, kunnen daarvoor nog wat langer met jongere kinderen samenwerken, maar blijven voor de rest in de groep van hun leeftijdsgenoten.

Er werd beslist deze school in een volkswijk te Gent op te richten. De kinderen die het er in het gewone onderwijs meestal het slechtste afbrengen, zijn de kinderen uit arbeidersgezinnen : daar komt het grootste procent zittenblijvers vandaan. En dat niet omdat deze kinderen minder verstandig zijn dan anderen, maar omdat de school niet op hun leefwijze en hun ervaringen is afgestemd : voor hen is de school nog levensvreemder

dan voor andere kinderen. Rond de Sleepstraat wonen in hoofdzaak arbeiders, kleine bedienden en middenstanders. Daarom richten we ons op deze wijk.

Wat willen we met deze school bereiken ?

In de eerste plaats dat de kinderen die er leven gelukkig zijn, dat ze zichzelf kunnen zijn, en zelf hun eigen weg leren maken, dat ze een zicht krijgen op de wereld rondom hen, dat ze verantwoordelijkheid opnemen, dat ze zin hebben voor samenwerking, solidariteit en rechtvaardigheid, eerder dan voor prestaties, concurrentie en onderdrukking. Daarnaast zouden we graag ook met de ouders het gesprek daarover aangaan : over opvoeding en onderwijs, over de omgeving en de samenleving. We zouden graag de ouders heel nauw bij de school betrekken, niet alleen voor bijkomstigheden, maar voor het hele opzet ervan, zodat de school meer en meer van hen en van de buurt wordt. Op deze wijze zou de school ook mede een trefpunt van de buurt kunnen zijn. Als de school goed draait, hopen we na enige tijd met andere scholen en leerkrachten contact te krijgen en samen te werken.

B. Kinderclubhuis

Op 1 november 1974 zijn we gestart met een kinderclubhuis.

1/ Doel

Het kinderclubhuis heeft vooral de bedoeling een opvang te zijn voor kinderen uit de directe omgeving, na de schooltijd. Daarbij richten we ons tot kinderen vanaf 5 tot 12 jaar.

In het clubhuis willen we hen kansen bieden om zichzelf te organiseren rond activiteiten die ze zelf kiezen. Daarom moet het huis hen een zo ruim mogelijk aanbod geven van werkmogelijkheden.

De opvang en het contact met de kinderen moet zo persoonlijk mogelijk gebeuren, zodat de kinderen zich echt thuis kunnen voelen. Het clubhuis is als het ware een verlengde van de school, thuis en de straat, een geïntegreerd element in het leven van elke dag, waarbij de nadruk ligt op de vrije ontplooiingskansen van elk kind.

Dit clubhuis willen we niet afsluiten van de buurt, maar het er uiteindelijk zo sterk mogelijk mee verbinden, door bij het werk niet alleen in ons clubgebouw te blijven, maar ook naar buiten te trekken, naar de buurt toe, naar de ouders, naar andere buurtbewoners.

2/ Huidige werking

Het clubhuis is drie avonden in de week open. De kinderen komen en gaan als ze willen. Ze bepalen zelf wat ze op zo'n avond allemaal doen. Het hele huis staat ter beschikking.

Volgende ruimten zijn voorzien :

- een huiswerkkamer : dit is een 'stille' kamer, waar kinderen onmiddellijk na de schooltijd hun huiswerk kunnen maken, onder begeleiding. In deze kamer zijn ook een hele reeks schoolboeken en naslagwerk voorradig, die door de kinderen kunnen geraadpleegd worden.
- een huiskamer : een gezellige ruimte, die doet denken aan de huiskamer thuis, met kasten, zetels, een tafel en stoelen, met een leeshoek, vogels en vissen; kans voor een praatje in een hoekje, en voor gezelschapsspelen.
- lange zaal : waar heel verschillende dingen kunnen gebeuren : er staat een poppenkast, waarin de kinderen zelf met de poppen kunnen spelen, er is verkleedmateriaal, tapijten op de grond, en enkele werktafels met tekenmateriaal.
- lokaal voor beeldende expressie : een kleinere werkkamer, waarin wordt gewerkt met waardeloos materiaal, met verf, lijm, papier, ...
- een kussenkamer : een lokaal waar een groot aantal speelpoppen zijn, naaigerief en enkele kleinere gezelschapsspelen ter beschikking staan, waar vooral veel wordt gespeeld en gebouwd met een 15-tal kussens van 75 x 75 cm, en met een grote bureau-draai-stoel.
Hier ontstaan ook regelmatig allerlei spelsituaties, 'toneeltjes', creatief spel, ...
- een tuin : die vooral wordt gebruikt voor balspelen, ook wel voor vechten, afreageren, ruwere spelen. In de tuin leven ook enkele dieren (kippen, konijnen, poezen).

- een timmer- en kleiatelier : met timmergerief, (afval) hout en twee grote potten klei : hier werken vooral oudere kinderen.
- een grote overdekte zaal : die gebruikt wordt voor sportactiviteiten : gymnastische oefeningen, springen, acrobatie, af en toe ook voor dans.

3/ Begeleiding

Elke avond staan een 6 - tal begeleiders ter beschikking, die zoveel mogelijk elk een werklokaal voor hun rekening nemen, en er met de kinderen samenwerken, telkens zoveel mogelijk ingaande op spelsuggesties van de kinderen.

We spelen zoveel mogelijk een begeleidende rol, vanuit een sociaal-geïntegreerde aanpak. De rol van de begeleiding bestaat erin het klimaat te scheppen waarin de kinderen zichzelf kunnen ontplooien, de kinderen te stimuleren tot eigen initiatief en zelfdirectiviteit. Uit de praktijk blijkt dat organiserend en regulerend optreden hierbij dikwijls noodzakelijk is.

Het opbouwen van een persoonlijke relatie met elk kind, gebaseerd op warmte en vertrouwen, is een van de belangrijkste objectieven. Verder vinden we ook belangrijk : het aanbieden van een zo ruim mogelijke omgeving aan werk- en spel materiaal.

C. Ontwikkeling naar buurtwerk toe

We hebben voor de school en het clubhuis gekozen voor het werken in een volkswijk, omdat het de kinderen uit arbeidersgezinnen zijn, die het er in het gewone onderwijs dikwijls het slechtste van af brengen. Dit betekende meteen ook dat we de ervaringen, de belevingen van de kinderen in zo'n wijk tot de inhoud van de school en het clubhuis wilden maken, dat we het project wilden inbouwen in het leven van de buurt.

Daarbij gaan we ervan uit dat het gewone leven in de wijk het belangrijkste gegeven uitmaakt. Dat het er in de eerste plaats op aankomt dat we een deel van de buurt worden, dat we het leven van de buurt delen. De school is immers een van de functies, een van de taken die in zo'n buurt vervuld dienen te wor-

den, naast het werk, de post, een winkel, een clubhuis...

We wonen met enkele mensen in de Sleepstraat, om gewoon in het dagelijks leven met de mensen contact te krijgen. Niet om daar onmiddellijk grote activiteiten te organiseren, of acties te lanceren, maar gewoon een stuk te worden van de buurt, om mee te leven met wat daar leeft : te luisteren, te kijken, te praten, gewoon daar te leven...

Als we na verloop van tijd ook iets kunnen doen voor bepaalde mensen of groepen, dan moeten we dat ook doen. Welke vorm dat zal aannemen is uiteraard nu nog niet te bepalen. Dit zal uit de situatie zelf en op het moment moeten blijken. Het moet telkens kunnen groeien vanuit de bewoners zelf, en niet vanuit ons.

We kunnen dit met de klassieke term 'buurtwerk' noemen. Maar eigenlijk voelen we daar niet veel voor. Het heeft geen naam vandoen.

Werkgroep DE BUURT
Sleepstraat 103,
9000 GENT

VOORZICHTIGE OPROEP

Mogen wij onze 'trage betalers' vragen om stilletjesaan hun contributie voor het lidmaatschap van '77 te betalen, zoniet krijgen ze straks nog een kwaai brief van onze penningmeesteres !
Nu al bedankt !

Vele van onze VON-leden zijn mensen die in hun klas heel wat praktische onderwijsvernieuwing brengen. Het is zo broodnodig dat meer mensen van je ervaringen kunnen meeprofiteren.

Hou al je wijsheid niet voor jezelf, maar schrijf ze neer in een artikel dat je opstuurt naar VON-INFORMATIE.

Copij kan naar Georges De Schutter - Heibosstraat 7 - 9120 Destelbergenn

Anne Smits - Rinkhout 98 - 9140 Zele